

नेवा: बुद्धधर्म व संस्कृतिया संरक्षण तथा सम्बर्द्धनय्
लोटस रिसर्च सेन्टरया
भूमिका व भावी कार्यक्रम

- डा. भद्ररत्न बज्राचार्य

(प्रस्तुत लेखया च्वमि डा. भद्ररत्न बज्राचार्य थुगु सेन्टरया कार्यकारिणी दुजः खः । त्रि.वि. इतिहास विभागया सहप्राध्यापक जुयाविज्याःम्ह सेन्टरपाखें दँय्दसं संचालन जुयावयाच्वंगु अनुसन्धान विधि तालिमया संयोजक नं खः । - सं.)

पृष्ठभूमिः

नेवाः संस्कृति, नेपाया प्राचिनतम् संस्कृति खः । प्येख्यरं उच्चगु जामाचो, ध्यनाचो, फूचो, सिफुचो आदि पर्वतं चाहुला च्वंगु छगू तीर्थस्थलकथं गुगुं ईलय् नागबास दहया रूपय् प्रसिद्ध जुयाच्वंगु नेपाःगालय् थुगु संस्कृतिया अभ्युदय जुगु खः । विपश्वी तथागतं व्हला थकाविज्यागु पलेसकिपुं व्हःगु पलेस्वांया च्ःने स्वयं उत्पन्न जूगु धकाः स्वयम्भू पुराणय् वर्णन जुयाच्वंगु स्वयम्भू धर्मधातुं अवतरित जुयाच्वंगु अलौकिक ज्योतिया दर्शन यायेत महाचीनं थन थ्यंक विज्याम्ह मञ्जुश्री गुरुं अनेक बुद्ध व बोधिसत्त्वपिं समेत बास याये जोग्य जुईकथं निस्वन्ता विज्यागु बस्तिई नेवाः बौद्धपिन्सं थ्व संस्कृतियात व्वलंकूगु जुल । बौद्ध धर्म प्रति जुजु व जनताया समान आस्था व निस्था, बौद्ध दर्शनया अध्ययन-अध्यापनय् प्रोत्साहन व निरन्तरता, बहा-बही, चिभा-चैत्य, देगः आदि निर्माण यायेगु मौलिक शैलीया विकाश तथा थुकिया लागी उपयुक्त सिद्धहस्त कलाकारत उत्पादन यायेगुलिइ क्रियाशिलता, व्यापार विस्तार क्षेत्रय् प्रोत्साहन तथा गोष्ठी प्रणालिकथं सामुहिक रूप न्हयां वनेगु प्राचीन बौद्ध कार्य शैलिं नेपाःगाःयात विश्व जनसमुदायया न्ह्योने विश्वया छगू प्राचिनतम् बौद्ध शहर तथा ईमिसं न्हयाकावंगु संस्कृति,

नेवाः बौद्ध संस्कृति धकाः म्हसिकेगु ज्या जुल । थ्व बौद्ध समाजया लागी कम गौरवपूर्णगु खं मखु ।

मध्यकालय् वया नेवाः बौद्ध धर्म व संस्कृति अझ विकशित जुल । इलय् व्यलय्या राजनैतिक उत्तारचढाव, आन्तरिक कलह, प्रशासनिक दवाव, प्राकृतिक प्रकोप, वैदेशिक आक्रमण आदिया कारणं नेवाः बौद्ध समाज व संस्कृतियात कुण्ठित याये मफुत । उकिं छगूहे थासय् च्वना श्रावकयान, महायान व वज्रयानयानया चर्याया पालना तथा बौद्ध दर्शनया अध्ययन व अभ्यास याये फेगु वातावरण कायम जू वंगु जक मखु बौद्ध सभ्यता उजागर जुइकथंया रहन-सहन, नसा-त्वँसा, विधि व्यवहार, पूजा-आजा, कला-संस्कृति आदि व्यवस्थित रूपं न्हयाकायकेगु ज्याय् नेवाः बौद्ध समाजय् समाहित जुयाच्वंगुपिं आचार्य-वज्राचार्य, भिक्षु, शाक्य भिक्षु, गृहस्थ भिक्षु तथा अनन्य उपासक-उपासिकापिं उत्तिकहे सफल जुयावंगु दु । वसपोलपिंगु सत्प्रयासं हे नेपाःगाःयात बहा-बही, चिभा-चैत्यया बौद्ध नगरी धकाः जक मखु, पूर्व मध्यकालिक यूगयात हे महायान-वज्रयानया

स्वर्णयुग धकाः म्हसिके विये फत ।¹ पूर्व मध्यकालिक स्वनिगःया बौद्ध विहारत स्वदेशी व विदेशी बौद्धजनपिनिगु विद्याभ्यासया केन्द्र धकाः उल्लेख जुयाच्चंगु यथार्थतां नं थ्व खँयात स्वतः पुष्टि याना च्वंगु दु ।

मध्यकालया उत्तरार्धय् वया स्थितिमल्ल व वया उत्तराधिकारिपिसं अलम्बन यानावंगु हिन्दूकरण नीतिया कारणयाना नेपाःया बुद्धधर्म-संस्कृति न्हापाथेनतुं समुन्नत जुये मफुत । फलतः नेवाः संस्कृतिई दच्छिया दुने भिन्निलायकं न्ह्याकावयाच्चंगु तःधंगु, चीधंगु सांस्कृतिक कार्यक्रमतः नखः-चखः, जात्रा वा पर्वया रूपय् जक सिमित जू वन । अथे हे बुसाँनिसें मसीतले यानावयाच्चंगु कर्मकाण्डत धार्मिक परम्पराय् जक सिमित जुल । अफ् शाह जुजुपिंगु पालय् थ्यंवले बौद्धधर्म-संस्कृतियात न्हापाथेनतुं राजकीय प्रश्रय् सुलभ जुये मफुत । थुगु अवस्थाय् नेवाः बौद्ध सभ्यता उजागर जुईकथंया छुं नं कार्यक्रमतः परम्पराया रूपय् न्ह्याय् समेत नं थाकुगु जुल । धात्थें धायेगु खःसा नयेगु, त्वनेगु, खँल्हायेगु, म्ये हालेगु, प्याखँ हुलेगु, शिक्षा-दिक्षा ग्रहण यायेगु, नखः-चखः हनेगु आदि विविध संस्कार नापं स्वापु दुगु भ्नीगु संस्कृतिया थःगु हे विशेषता व महत्व दु धयागु खँ समेत नेवाः बौद्धतयसँ लुमकेगु ज्या मजुल । उकिनं आधुनिकीकरणया नामय् थःगु धर्म-संस्कृतियात ल्वःमंका मेमेगु धर्म-संस्कृतिया अनुसरण, अनुगमन व च्वछायेगु आदि ज्या जुयाच्चंगु खनीबले नेवाः बौद्ध समाजय् दुने वैचारिक भिन्नता जक मखु बौद्ध संस्कार हे लोप जुईगु अवस्थाय् थ्यंगु खँ महशुस जुइगु छुं आश्चर्यगु खँ मखु ।

¹ च्चिमिया हे नेपाल मण्डलया बौद्ध संस्कृति सम्मेलनया दथुई प्रस्तुत जुगु पूर्व मध्यकालिक नेपालमण्डलय् बुद्धधर्म, छगू अध्ययन शिर्षकगु कार्यपत्रया लिधँसाय् ।

लोटस रिसर्च सेन्टरया उदयः

थुजोगु ईलय् नेवाः बौद्ध धर्म व संस्कृतिया संरक्षण व सम्वर्द्धनय् गुजोगु पला न्ह्याकेगु उपयुक्त जुई धैगु सहलह व्याकेगु हेतु प्रा. डा वज्रराज शाक्य, बोधिवज्र वज्राचार्य, किरण नरसिंह शाक्य, उत्तमरत्न धाखाथें जाःपिं यलया उत्साही बौद्धपिंगु सत्प्रयाशय् २०४५ सालया प्रारम्भय् यलया अक्षयेश्वर महाविहारय् छगू गोष्ठीया आयोजना जुगु जुल । गोष्ठीस बौद्ध धर्म, दर्शन व अभ्यास पद्धतिया ज्ञान विस्तारं ह्यास जुयावना च्वंगु, धर्म स्यूपिं मनूत भन् भन् कम जुयावनाच्चंगु, सर्वसाधारण गृहस्थपिनिगु लागि धर्म शेष कर्मकाण्ड जुयावंगु जक मखु, कर्मकाण्डय् तकनं बौद्ध जगतया आस्था मदया छगू निगु पुस्ता लिपा हे थ्व परम्परा समेत बुलहुं लोप जुयावनीगु प्रवल सम्भावना अभिव्यक्त यासे सहभागि वक्तापिंपाखें थुकिं छगू जातिया मखु, सम्पूर्ण देश व जनताया समेत अपूर्णनयीय क्षति याई धैगु खँय् छगू मत जुगु जुल । थुजोगु क्षतिं समाज व राष्ट्रयात बचे यायेया निमित्त थन विकसित जूगु ज्ञानयात अध्ययन-अनुसन्धानया माध्यमं संकलन याना, पुलां-पुलांगु ग्रन्थत अनुवाद याना उजोगु ग्रन्थया माध्यमं सर्वसाधारण यात स्यनेकनेगु वयवस्था मिले याना धर्मयागु हाकनं छको पूनर्जागरण हय्गु अत्यावश्यक ज्वी धुँकुगु खँ समेत सहभागी बौद्धजनपिंगु पाखें महशुस याःगु जुल । नापं नेपाःया बौद्ध समाजय् हाकनं छको पूनर्जागरण हयेगु ज्याय् युवा पुस्तायात सक्रिय भूमिका गुगु कथं निर्वाह याकावनेगु धैगु खँय् गोष्ठी मुँ ज्याय् व्यापक रूपं छलफल याःगु जुल । थुकिया लागि छगु ज्याकुथि माःगु महशुस यासे थुगु “लोटस रिसर्च सेन्टर” नीस्वनेगु ज्या जूगु खः ।

२०४५ सालया भाद्र १७ गते सम्पन्न जुगु न्हापांगु तथा आश्विन २३ गते च्वंगु निकोगु

सभां “लोटस रिसर्च सेन्टर”या ज्या शुरू यायेगु अभिभारा सेन्टरया निर्देशकया रूपे भाजु उत्तमरत्न धाखा, डा. बज्रराज शाक्य व भाजु बोधिवज्र वज्राचार्ययात संयुक्त रूपं लःल्हाःगु जुल । सेन्टरया ज्या संगठनात्मक शैलिं सूचारू रूपं परिचालन यानायकेगु हेतु आवश्यक कर्मचारीत भर्ना यायेगु, इमित तालीम बिइगु, ज्याय् छयलेगु तथा थुकिया लागी माःगु आर्थिक व्यवस्था मिले यायेगु जिम्मा समेत निर्देशक भाजुपिं स्वम्हेसित ब्यूगु जुल । अथेहे सेन्टरयात उत्तरोत्तर समुन्नत यायां नेपाःया बुद्ध धर्म व संस्कृतिया पुर्नरोत्थानय् टेवा जुइकथंया कार्यक्रमया तर्जुमा तथा कार्यान्वयन याये फयेकेगु ज्याय् माःगु सल्लाह, सुभावा व ग्वाहालिया लागी नेवाः संस्कृतिया विज्ञ अतिकं नां जाःम्ह जापानया श्रद्धेय भाजु स्यूचो ताकावकायात सल्लाहकारया रूपे मनोनित याःगु जुल । दच्छि लिपा २०४६साल आषाढ १५ गते यलया वडा नं ६ स्थित प्रयाग पोखरीस लोटस रिसर्च सेन्टरया कार्यालय स्थापना जुगु खः । थुगुहे वर्षया आश्विन १० गते श्री ५या सरकार, उद्योग मन्त्रालय, उद्योग विभागय् छगू संस्थाया रूपय् लोटस रिसर्च सेन्टरया नां सरकारी धलखय् विधिवत दर्ता जुगु खः । २०५० साल कार्तिक २४ गते सामाजिक संस्थाया रूपय् दर्ता जुया लोटस रिसर्च सेन्टरं छगू गैर सरकारी संस्थाकथं नेपाःया बुद्धधर्म व संस्कृतिया संरक्षण व सम्बर्द्धनय् निरन्तर रूपं न्हयानावनाच्वंगु दु ।

लोटस रिसर्च सेन्टरया उदेश्यः

बुद्धधर्मे श्रद्धा व संस्कृतिइ रस ताइपिं बौद्धजनपिनिगु सामुहिक दबू खः लोटस रिसर्च सेन्टर । बौद्ध समाजया थी थी ख्यलय् नां च्वजायाचर्वापिं प्रतिष्ठित व्यक्तित्वपिनिगु सल्लाह व सुभावाकथं बुद्धधर्म व संस्कृतिया संरक्षण व सम्बर्द्धनय् टेवा जुइगु ज्या न्हयाकायकेगु लक्ष थ्व सेन्टरं स्थापनाकालनिसें

हे काःगु जुल । वसपोलपिनिगु निर्देशनयात हृदयङ्गम याना नेपाःया बुद्धधर्म व संस्कृतिया संरक्षण व सम्बर्द्धनय् निरन्तर रूपं न्हयानावनेफईगु कथ सेन्टरया उदेश्यत लिपिबद्ध जुयाच्वंगु दु ।

क) नेपाःया बुद्धधर्म व संस्कृतिया संरक्षण व सम्बर्द्धनया ज्याय् निरन्तरता बियायंकेत टेवा जुईकथंया वातावरण श्रृजना जुइगु विविध विषयलय् स्थानेकने यायेगु, बुद्धधर्म, बौद्ध परम्परा, संस्कृति आदि बारे अध्ययन-अनुसन्धान याकेगु ।

ख) बुद्धधर्म सम्बन्धि मेमेगु भाषायागु सफूत भायहीका नेपाल भाषां प्रकाशन यायेगु ।

ग) थुजोगु हे उदेश्य दुगु विभिन्न स्वदेशी वा विदेशी संघ-संस्थात नापं स्वापू तया संस्कृति आदान प्रदान यायेगु ।

घ) नेपाःया बुद्धधर्म व संस्कृतिया इतिहास, ऐतिहासिक व्यक्तित्व, ऐतिहासिक स्थल, दर्शन, विकाशक्रम, महिमा, आदि बारे मौलिक खँ उजागर जुइकथं वा थुकिया संरक्षण व सम्बर्द्धनय् टेवा जुईकथंया विविध विषयलय् राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गोष्ठीया आयोजना यायेगु तथा उकिया लिच्च यात कार्यान्वयन यानावनेगु ।

ड०) लोटस रिसर्च सेन्टरयात नेपाःया बारे अन्तर्राष्ट्रिय सूचना केन्द्रया रूपय् विकशित यायेगु ।

लोटस रिसर्च सेन्टरं न्हयाकावयाच्वंगु कार्यक्रम व कार्य शैली

बौद्धसभ्यता उजागर जईकथंया रहन-सहन, रितिथिति धर्म, दर्शन, कला-कौशल, लिपि, भाषा, साहित्य, लजगा आदियात व्यवस्थित रूपं न्हयाका नेपाःया बौद्ध समाजयात छधी छपांय् जुयाच्वने फैं कथं भी पूर्वजपिन्स व्वल्हंका थकुगु खः । तर वसपोलपिन्स व्वल्हंकाथकुगु संस्कृतियात समय व परिस्थिति अनुरूप परिमार्जित याना लिपा थ्यंक

म्वायफइगु वातावरण श्रृजना यायेगु दायित्व भीगु खः, अन्यथा कन्हे वया नेपाः बौद्ध जाति व संस्कृतिया अस्तित्व हे लोप जुयावनेत छु बेर ? उकिं इलय् हे सकल नेवामि तयेगु बौद्ध भावनाय् पुनर्जागरण हया नेपाःया बुद्धधर्म, दर्शन, कला, संस्कृति आदिया संरक्षण व सम्बर्द्धनया ज्याय् थुगु उद्देश्य अनुरूप नेवाः बौद्ध समाजयात अभिप्रेरित याना वनेगु लोटस रिसर्च सेन्टरया मू उद्देश्य जू वंगु खँ च्वय् उल्लेख जुइयुं कुगु दु । थुगु ज्याय् पलाः न्ह्याकेत लोटस रिसर्च सेन्टरं तर्जुमा यानावया-च्वंगु कार्यक्रम व कार्यशैलीया बारे बुँदागत रूपं छुँ खँ उल्लेख यायेगु प्रस्तुत कार्यपत्रय् उपयुक्त जुईगु तातुनागु जुल ।

क) धर्म देशना-प्रवचन आदि:

लोटस रिसर्च सेन्टर थःगु स्थापना कालनिसे प्रतिष्ठित बौद्ध व्यक्तित्वपिनिगु संलग्नताय् वा सहभागीताय् छगू थासय् भेला याना बुद्धधर्म व संस्कृतिइ पुर्नजागरण हयेफइकथंया कार्यक्रमत प्रभावकारी ढंगं परिचालन यानावयाच्वंगु दु । थुजोगु कार्यक्रतः मध्ये २०४७ सालनसें लोटस रिसर्च सेन्टरं निरन्तर रूपं न्ह्याकावयाच्वंगु धर्म कार्यक्रम, देशना वा धर्म प्रवचनया दुने थःगु हे पहःकथंया मौलिकता सुलाच्वंगु दु । यलया बहा-बही चाहुला बुद्धधर्म व संस्कृतिया पुर्नजागरणय् स्थानीय बौद्ध जनसमुदाय् व युवा वर्गया ध्यान आर्कषित यायेगु अभियान नवग्रन्थ सूत्र, धार्मिक तथा सांस्कृतिक विषय वस्तुया विविध पक्षया बारे देशना वा प्रवचन आदि विभिन्न धर्म कार्यक्रमया माध्यमं धर्म म्हासिके बिइगु तथा उकिया महत्व थुइकेगु ज्याया शुभारम्भ जुल । २०४७ साले वया यलया यशोधर महाविहारय् नवग्रन्थ सूत्रे विज्ञानवादी दर्शनकथं प्रसिद्धगु लङ्कावतार सूत्रया शुक्रवार व शनिवार याना हप्ताया निको श्रावण ३२ गतेनिसें माघ २८ गते तक पं. दिव्यवज्र वज्राचार्यपाखें न्हापांगु धर्मदेशना जुल ।

लोटसया आह्वानय् यशोधर महाविहारया अध्ययन मण्डलया संयोजकत्वय् सम्पन्न जुगु थुगु धर्मदेशनायात स्थानीय बौद्धजनपिसं अतिकं ज्ञानवर्द्धक जुगु तायेकल । वसपोल स्वं पं. दिव्यवज्र वज्राचार्यपाखें लिपानं थ्व हे विहारया धर्मागारे गण्डव्यूह सूत्रया धर्मदेशना याना बिज्यागु जुल । अथेहेनतुं यलया हिरण्यवर्ण महाविहारय् २०५२सालय् स्व. पं. दिव्यवज्र वज्राचार्य गुरूं प्रज्ञापारमिताया विविधपक्षयात कया याना बिज्यागु धर्म देशनानं उत्तिकं हे ययेकुगु जुल ।

अथे हे अक्षयेश्वर महाविहारय्, दत्तनाम महाविहारय्, गुस्तल महाविहारय्, रत्नाकर महाविहारय्, श्री वत्स महाविहारय् पं.वद्रीरत्न वज्राचार्य, पं. हेमराज शाक्य, पं.रत्नराज वज्राचार्य, पं.रत्नकाजि वज्राचार्य, डा.नरेशमान वज्राचार्य, पं.विश्ववज्र वज्राचार्य, पं.धर्मरत्न वज्राचार्य, पं.हेराकाजि वज्राचार्यपिसं बियाबिज्यागु गुँला धर्मया महत्व तथा धर्म-दर्शन व संस्कृति नापं सम्बन्धित मेमेगु विषयया देशना कार्यक्रमत नं उलि हे लोकप्रिय जुगु दु । विशेषयाना बौद्ध वातावरण उजागर जुया च्वनिगु गुँलाया ई लाकाः दँयदस^२ आयोजना जुयावयाच्वंगु धर्मदेशना कार्यक्रमय् बौद्ध समाजया प्रतिष्ठित व्यक्तित्वपिन्त आमन्त्रण याना वसपोलपिनिगुपाखें महायानी बौद्ध दर्शनया सार, नेवाः समाजं बुसानसें मसीतले यायेमाःगु कर्मकाण्ड, तथा नयेगु-त्वनेगु, खँल्हायेगु, म्ये हालेगु, प्याखँ हुलेगु, शिक्षा-दिक्षा ग्रहण यायेगु, नखः-चखः हनेगु आदि विभिन्न संस्कार नापं स्वापू दुगु भीगु संस्कृतिया महिमाया बारे बोध याना थःगु जक मखु, मेमेपिनिगु संस्कार समेत नं भिंका सम्यक आजीवनकथं म्वायेगु आधारत व्याख्यान जुइगुलिं लोटसया थुगु

^२ विस्तृत विवरणया लागि पलेस्वांया अङ्ग स्वया बिज्याहूँ । पलेस्वांया विभिन्न अङ्गय् प्रकाशित जुयाच्वंगु वसपोलपिनिगु धर्म देशनाया संक्षिप्त सारजक अध्ययन जुल धासाःनं थुगु खँ स्वतः स्पष्ट जुई ।

कार्यक्रमं बौद्ध संस्कृतिया पुनर्उत्थापय् बौद्ध उपासक-उपासिकापिन्त अभिप्रेरित यानावया-च्वंगु दु ।

२. बौद्ध दर्शनया प्राचीन ग्रन्थत नेपाल भाषां अनुवाद व प्रकाशनः

स्वनिगःयात विश्व बौद्ध जनसमुदायं महायान ग्रन्थया भण्डार धकाः धयातःगु दु । विश्वया मेमेगु थासय् लोप जुइधुंकुगु दुर्लभ बौद्ध ग्रन्थत थन सुरक्षित जुयाच्वंगु दु । थनया बहा बहीलिइ महायान दर्शनय् अतिकं महत्वपूर्णगु नवसूत्रया पाठ जुयाच्वनि । यलया हिरण्यवर्ण महाविहारय् ला प्रज्ञापारमिता ग्रन्थ पाठजक याकेत हे ला ला पिया च्वनेमाःगु भीसँ सियाः खनाच्वंगु हे दु । उकिं नेवाः बौद्ध समाजय् नवग्रन्थया लोकप्रियतायात उजागर यानाच्वंगु दु । थुजोगु अपार श्रद्धा दुगु संस्कृत भाषां लिपिबद्ध जुया च्वंगु नवग्रन्थत नेपाल भाषां अनुवाद व प्रकाशन यानायंकेगु लोटस रिसर्च सेन्टरं थःगु उद्देश्यकथं न्ह्याकावयाच्वंगु निगूगु कार्यक्रम खः । धात्थें धायेगु खःसा लोटस रिसर्च सेन्टरया जापानया बौद्ध संस्था शिशिन्काई नापं क्वातुगु स्वापु दये फुगुया मूल आधार नं थ्वहे नवसूत्र ग्रन्थ खः । थुकी दुने वसपोल शिशिन्काई जापानया अध्यक्ष स्व. सोजो ईजिमाया ³ नवसूत्र ग्रन्थप्रति अपार आस्था व श्रद्धा तथा नवग्रन्थ सूत्र नेपाल भाषां अनुवाद याये फत धाःसा नेपाःया बुद्धधर्म व संस्कृति संरक्षण व सम्बर्द्धन यायेगु ज्याय् नेवाः बौद्ध समाजया ध्यान आर्कषित याये फैं धैगु विश्वास सुला च्वंगु दु । थ्व हे श्रद्धा व विश्वासया परिणाम स्वरूप बौद्ध दर्शनया संस्कृत भाषां लिपिबद्ध जुयाच्वंगु गहनतम् ग्रन्थत नेपाल भाषां अनुवाद यायेगु कार्यक्रमया तर्जुमा जुईफुगु ख ।

वि.सं. २०४६ सालनिसें संस्कृतभाषां लिपिबद्ध जुगा च्वंगु नवग्रन्थया नेपाल भाषां अनुवाद यायेगु ज्या प्रारम्भ जुल । थ्व हे दैय् पं. सद्धर्मराज वज्राचार्यपाखें सद्धर्मपुण्डरीक अनुवाद यायेगु ज्या न्ह्याकुगु जुल । अथेहे पं. दिव्यवज्र वज्राचार्य पाखें लङ्कावतारसूत्र (२०४७), समाधिराजसूत्र (२०५२), आर्यगण्डव्यूहसूत्र (२०५०), दशभूमिकसूत्र (२०५८), गुह्यसमाजतन्त्र(२०५८) तथा थौंयागु दिनस विमोचित अष्टसाहस्रिका प्रज्ञापारमितासूत्र (२०५९) या अनुवाद जक मखु अनुवादित ग्रन्थत प्रकाशन यायेगु ज्या समेत क्वःचागु जुल । ललितविस्तर व सुवर्णप्रभासयाना निगू ग्रन्थ न्हापा हे प्रकाशित जुयाच्वने धुंकुगु व लोटसपाखें प्रकाशित जुगु ७गू च्वय् उल्लेखित ग्रन्थत नापं याना नवग्रन्थ पिदने फुगु लसताय् थुगु कार्यक्रम परिचालन जुयाच्वंगु खः धैगु खँ भी फुक्कसिनं स्यूगु हे जुल ⁴। बौद्ध दर्शन सम्बन्धी गहनतम् ज्ञान दुपिं तथा संस्कृत भाषा व नेपाल भाषाया नं उत्तिकं हे विज्ञापिं विद्वानजनपिं न्हिया न्हिथं म्हो जुयावनाच्वंगु यथार्थतायात वाःचायेका लोटस रिसर्च सेन्टरं वसपोल गुरुपिनिपाखें थुकथं महत्वपूर्णगु ग्रन्थ अनुवाद याकाः प्रकाशन यायेगु, शिक्षा समुच्चय, निष्पन्नयोगावली, साधनामाला आदिया भाषानुवाद याका कायेगु ज्या सम्पन्न जुई धुंकुगु जक मखु सेन्टरया सूचना कुथिई कम्प्यूटरय् अनुवादित ग्रन्थया टंकन प्रति सुरक्षित जुयाच्वने धुंकुगु दु ⁵।

लोटस रिसर्च सेन्टरया विभिन्न प्रकाशनतः

थुलिजक मखु लोटसं आयोजना याइगु गोष्ठी, निबन्ध प्रतियोगिता, सेमिनारया निष्कर्ष वा बौद्ध समाजया प्रतिष्ठित विद्वत बर्गपिंपाखें अनुसन्धात्मक लेख व ईलय् व्यलय् आयोजना जुयाच्वनिगु विभिन्न कार्यक्रमय् अभिव्यक्त

³ वसपाल शिशिन्काई जापानया वर्तमान बोर्ड मेम्बर प्रमुख नोरिमाचि ईजिमाया श्रद्धेय अबुजु ख ।

⁴ विस्तृत विवरणया लागी पलेस्वाँया अङ्गत स्वया विज्याहँ ।

⁵ थुकिया बारे यथास्थानय् हाकनं चर्चा जुईतिनि ।

जुया च्वनिगु वसपोलपिंगु विचार, भावना, सल्लाह-सुभावा आदि प्रकाशनय हयेत पलेस्वां नांया पत्रिकानं पिथना तगुदु⁶ । पलेस्वांया प्रत्येक अङ्कत उलि हे महत्वपूर्ण जू धैगु खँ गुंला धर्मदेशना विशेषांक (अङ्क ७), आनन्दादीलोकेश्वर विशेषांक (अङ्क ११) व सक्वया बज्रयोगिनी विशेषांक (अङ्क १७) छको जक अध्ययन याना स्वल धासा प्रष्ट जुई ।

प्रकाशनया भूवल्य २०४८ आश्विनय अनागारिका सुजातापाखें अनुवादित जापानी चित्रकथाकार सुश्री मिचिए ताकाहासीया *सिंह र व्वाँसो*⁷ व २०५०-२०५१य प्रकाशित जुगु बुद्ध जीवनी आधारित *बुद्ध जीवनी* भाग १-५ पाठकवृन्दतय दथुइ अतिकं लोकप्रिय जुई फुगु दु । चित्रकथाया माध्यमं नेवा: बौद्ध समाजयात बुद्धधर्म प्रति आर्कषित यायेगु ज्याय् थुगु प्रकाशन सार्थक सिद्ध जुगु दु । मेगुकथं धायेगु खसा: नेपा:या चित्रकथाया ईतिहासय् थुगु प्रकाशन ता:काल तकक लुमना च्वनि ।

अनुसन्धानया ख्यले धासा विसं २०४९य सम्पन्न जुगु *बुद्ध धर्म व संस्कृति पुनरुत्थान गोष्ठीया* व २०५६या *नेपाल मण्डलया बौद्ध संस्कृति सम्मेलनया प्रतिवेदन* उलि हे स्तरिय सिद्ध जुगु दु । शोधकर्तातय विचय् शोध सामाग्रीया रुपय् जक मखु विश्वबद्यालय संचालन जुया च्वंगु बौद्ध अध्ययन विभागया विद्यार्थीपिन्त समेत ग्वाहाली जुईकथंया सामाग्रीत समाहित जुयाच्वंगु दु । अथेहे महेन्द्ररत्न शाक्यया *वसुन्धरादेवी छगू अध्ययन*, हेराकाजि बज्राचार्यया *यशोधर महाविहार* व रत्नकाजि बज्राचार्यया *ये देया चैत्य:छगू विवरणात्मक अध्ययन* नेपा:या बुद्धधर्म व संस्कृतिया बारे न्हून्हुगु ज्ञान प्रवाह यायेगु ज्याय् उक्तिकहे सहयोग सिद्ध जुयाच्वंगु खनेदु ।

⁶ पलेस्वां २०गु अङ्कय प्रकाशित जुइगु दु गगु अङ्क छलपोल पिनिगु ल्हात हे दु ।

⁷ २०४८-१०-११या गोरखापत्रय पुस्तक परिचय प्रकाशित जुया च्वंगु दु ।

ग) अनुसन्धान कार्यक्रमया परिचालन

नेपक्या बुद्धधर्म व संस्कृतिया उत्थान, निरन्तरता, संरक्षण व सम्बर्द्धन तथा पुनर्जागरण हयेगु ज्याय् टेवा जुईकथं लोटस रिसर्च सेन्टरं तर्जुमा यानावयाच्वंगु विभिन्न कार्यक्रमत मध्यय् अनुसन्धान कार्यक्रमया आयोजना नं उक्तिकं हे उपलब्धिपूर्ण सिद्ध जुगु दु । स्थापना कालनसें समाजया प्रतिष्ठित व्यक्तित्वपिन्त सहभागीयाना लोटसं अनुसन्धान कार्यक्रम न्ह्याकावयाच्वंगु दु । २०४५ सालय पं. बै. आशाकाजी वज्राचार्य, हर्षरत्न धाखा व शान्तहर्ष वज्राचार्यपिनि पाखें संयुक्त रुपं *सप्तविधान पूजा* शिर्षकय न्हापांगु अनुसन्धान ज्या न्ह्याकुगु खः⁸ । लिपा वज्रायन चर्या, योग चर्या व बौद्ध तन्त्रय मामकी, दशकर्म विधी आदि विविध शिर्षकय स्वनिगया बौद्ध व्यक्तित्व तथा शोधकर्तापाखें अनुसन्धान ज्या निरन्तर रुपं न्ह्याकावयाच्वंगु जुल⁹ । थुकथं विभिन्न विषयलय न्ह्यानाच्वंगु अनुसन्धान कार्यत मध्ये *बौद्धदेवी देवताहरुको आभूषण तथा वस्त्र, खपया बाहा वही छगू अध्ययन*, *शृङ्गेरी जात्रा, दीपंखा-छगू अध्ययन*, *नेपा:या बौद्ध व्यक्तित्व: छगू परिचय*, *धर्म निरपेक्षता, जयमाँ पूजा र त्यसको भविष्य*, *विपश्यनाको प्रभाव*¹⁰, *यशोधर महाविहार*¹¹, *बलिपूजाको यथार्थता*, *वसुन्धरादेवी*¹², *संग कायेगुया*

⁸ थुकिया रिपोर्ट पलेस्वां २ अङ्कय प्रकाशित जुई धुंकुगु दु ।

⁹ लोटसय् दर्ता जुयाच्वंगु अनुसन्धान शिर्षकत थथे खः बौद्धदेवी देवताहरुको आभूषण तथा वस्त्र, खपया बाहा वही छगू अध्ययन, बौद्ध ग्रन्थ सूची, शृङ्गेरी जात्रा, दीपंखा-छगू अध्ययन, नेवा: बौद्ध समुदाय मचावु व्यंकेगु पद्धति, नेवा: बौद्ध व्यक्तित्व त-छगू परिचय, धर्म निरपेक्षता, जयमाँ पूजा र त्यसको भविष्य, विपश्यनाको प्रभाव (२०४६), यशोधर महाविहार, बलिपूजाको यथार्थता, वसुन्धरादेवी, संग कायेगुया महत्व, तिब्बती परम्पराका लामा गुम्बाहरु, धाङ्ङ जिल्लाका तामाङ्ग जातिको धर्म संस्कृति, जयस्थिति मल्लको सुधारकार्यबाट बुद्ध धर्ममा परेको प्रभाव, नेवा: बौद्ध संस्कृतिमा स्तोत्रवाचन परम्परा, मतयात्रा, हिरण्यवर्ण महाविहार ।

¹⁰ २०४६ सालय थुकिया प्रतिवेदन हस्तन्तरण जुये धुंकुगु दु ।

¹¹ थुगु सफू यशोधर महाविहार पाखें प्रकाशित जुगु दु ।

¹² थुगु सफू लोटस पाखें २०५१सालय प्रकाशित जुगु दु ।

महत्व, जयस्थिति मल्लको सुधारकार्यवाट बुद्ध धर्ममा परेको प्रभाव, नेवा बौद्ध संस्कृतिमा स्तोत्रवाचन परम्परा, मतया आदि शिर्षकया अनुसन्धान ज्या सम्पन्न जुई धुंकुगु दु ।

अनुसन्धान कार्यक्रम परिचालन यायेगु लोटसया थःगु हे शैली दु । थ्व क्षेत्रय युवावर्गतयेगु अधिकतम सहभागीता जुईमा धैगु उद्देश्य कया लोटसं ईलय व्यलय धर्म प्रवचन¹³, वक्तृत्व विकाश तालीम¹⁴, महिला शीप विकाश तालीम¹⁵, चित्रकथा लेखन तालीम¹⁶ कार्यक्रम संचालनयाना यलया युवा बौद्धपिंगु ध्यान बौद्ध संस्कृति संरक्षणपाखे आर्कषित याना वया च्वंगु दु । यशोधर महाविहार, रत्नाकर महजबिहार, श्रीबच्छ महाविहारया युवा वर्गपाखें थुगु सेन्टरया धर्म कार्यक्रम संचालन यायेगु भूवल्य यानावयाच्वंगु सहयोग उदाहरणकथं कायेफु । थुलि जक मखु युवाबौद्धतयत् भविष्यय वना अनुसन्धान क्षेत्रय सहयोग जुईमा धैगु उद्देश्य कया विभिन्न शिर्षकय स्थापनाकालनिसें हे निबन्ध प्रतियोगिताया आयोजना यानावयाच्वंगु दु¹⁷ ।

तर, लोटसनापं आबद्ध जुया अनुसन्धान कार्य संलग्न जुय्त धाःसा अनुसन्धान विधि प्रयोग याये सयेके हे माःगु प्राबधान दु । उकिं २०४८ सालनिसें अनुसन्धान विधिया तालीम थुगु संस्थां दँय-दसं वियावयाच्वंगु दु¹⁸ । लोटसं परिचालन यानावयाच्वंगु निबन्ध प्रतियोगिता अनुसन्धान विधिया तालीम प्रभावकारी जू धैगु खँ लोटसया पलेस्वालय

प्रकाशित उत्कृष्ट निबन्धत तथा अनुसन्धान विधि तालीमया प्रशिक्षार्थी पिसं स्थलगत भ्रमण लिपा लोटसय बुभ्केयाना पलेस्वालय प्रकाशित जुया च्वंगु रिपोर्टत अध्ययनयाना पाठकवर्ग पिसं स्वयं मुल्याङ्कण यायेफु¹⁹ ।

प्रकाशनया भूवल्य लोटसं २०५८ सालया पौष २८ गते नसे इ-बुलेटिन प्रशारणय हया स्वदेशी तथा विदेशी बौद्ध विद्वानपि लगायत अन्य संघसंस्थायात नं बौद्ध धर्म-संस्कृति बारे सूचना प्रवाह यायेगु ज्या याना वया च्वंगु दु ।

गोष्ठीया माध्यमं सामुहिक निष्कर्षय वनेगु लोटसया कार्य प्रणालीः

बौद्ध संस्कृति व थुकीया संरक्षण, सम्बर्द्धन यायेया लागी हाकनं छको बौद्ध समाजय पुनर्जागरण हयेगु उद्देश्य कया समाजया प्रतिष्ठित व्यक्तित्वपिं छगु थासय भेला जुया थुगु “लोटस रिसर्च सेन्टर” निस्वनेगु ज्या जूगु खः धकाः च्वय उल्लेख जुई धुंकुगु दु । थ्व हे मू उद्देश्य अनुरूप बुद्धधर्म व संस्कृति पुनरुत्थानय सहयोग जुईकथं बौद्ध समाजय खनेदयाच्वंगु व्यावहारिक समस्यात म्हसीका उकीया समाधानया उपाय माला तदनुरूप ज्या याना वनेत ईलय व्यलय लोटसं गोष्ठीया आयोजना यानावयाच्वंगु खः । थुजोगु गोष्ठी परिचालन यायेगु भूवल्य बौद्ध समाजया युवा पुस्तायात अधिकतम संख्याय समाहित याना इमिगु हे प्रत्यक्ष संलग्नताय विभिन्न कार्यक्रमत संयोजन यानावयाच्वंगु दु । थुगुकथं कार्यक्रम संचालन याय्गु लोटसया थगु हे मौलिक शैलि ख । उजोगु गोष्ठी मध्ये यलया बौद्ध संस्कृत अध्ययन केन्द्रया विद्यार्थीपिं समेत समाहित याना २०४५ पौष २४ गते लोटस रिसर्च सेन्टरया ग्वसालय यल अक्षयेश्वर महाविहारय न्हयाकुगु “बुद्धधर्म व

¹³ थुगु कार्यक्रम २०४८ भाद्र व मंसिरय सम्पन्न जुगु ख ।

¹⁴ थुगु कार्यक्रम २०४७ भाद्रय सम्पन्न जुगु ख ।

¹⁵ थुगु कार्यक्रम २०५१ भाद्रय सम्पन्न जुगु ख ।

¹⁶ थुगु कार्यक्रम २०५१जेष्ठ-भाद्रय सम्पन्न जुगु ख ।

¹⁷ निबन्ध प्रतियोगिताय प्रथम, द्वितीय, तृतीय जुईपिन्त ४०००/, ३०००/, २०००/तका तथा सान्त्वना पुरस्कारया व्यवस्था यानावयाच्वंगु दु ।

¹⁸ २०४८-२०५८या विचय निसलं मयाकक दक्ष प्रशिक्षार्थीत उत्पादन जुइ धुंकुगु दु ।

¹⁹ लोटसया सामयिक प्रकाशन पलेस्वा पत्रिकाय प्रथम जुगु निबन्ध तथा रिपोर्टत प्रकाशित जुगु दु ।

संस्कृति पुनरुत्थान गोष्ठी” न्हापांगु गोष्ठी खः ।

अथे हे २०४९ पौष १ गते यलया सुप्रसिद्ध बौद्ध विद्वान पं. आशाकाजी वज्राचार्य दिवंगत जुया बिज्यात । वसपोलया संस्मरणय लोटस रिसर्च सेन्टर हाकनं छको नेपाल बौद्ध संस्कृत अध्ययन केन्द्रया संयुक्त आयोजनाय २०४९ फागुण १६-१७ गते अक्षयेश्वर महाविहारय निकोगु “नेवाः बौद्ध संस्कृति संरक्षण गोष्ठी”या आयोजना याःगु जुल । लगभग २०० सहभागीपिसं व्वतिकाःगु उगु गोष्ठी स्वंगू कार्यपत्र प्रस्तुत जुगु खः । थुगु गोष्ठी मुं ज्याय नं नेपाःया बौद्ध समाजय हाकनं छको पुनर्जागरण हयेगु ज्याय युवा पुस्तायात सक्रिय भूमिका बीयावनेमाः धैगु खँय व्यापक रूपं छलफल जुगु जुल । थ्वहे खँयात हृदयङ्गमयाना लोटस रिसर्च सेन्टरया नेतृत्वय भिगुगु थी थी संघ सस्थाया मंकाः कुतलं २०५५सालय बौद्ध संस्कृति सम्मेलनया आयोजना जुगु ख । आदर्शमय बौद्ध जीवनशैलि युक्तगु नेवा बौद्ध संस्कृति अङ्गिकार याना वनेगु लक्ष ज्वना “**भि जीवन हनेत नेपाःया बौद्ध संस्कृति**” या सः थ्वयेका नेपालमण्डलया बौद्ध संस्कृतिया पुनरुत्थानय सहयोग जुईकथं व्यापक प्रचार प्रसार याना वनेमाःगु खँय सहमति यासे थ्व सम्मेलन व्वचायेकुगु जुल । नेपालमण्डलया बौद्ध संस्कृतिया विषयस राष्ट्रिय व अन्तराष्ट्रिय विद्वान व संस्कृतिविद्पिपाखें प्रस्तुत जुगु शोधपूर्णगु कार्यपत्रय व्यापक छलफल याना पिदंगु अनुसन्धानया निष्कर्ष प्रचार प्रसार यायेगु सम्मेलनं सामुहिक निर्णय याःगु जुल । विश्वया प्राचीनतम् संस्कृतिकथं म्हसियाच्वंगु नेपालमण्डलया बौद्ध संस्कृतिया विविध पक्षय अध्ययन-अनुसन्धान, स्यने-कनेगु, छलफल यायेगु तथा अन्तराष्ट्रिय ख्यलय थुकीयात न्ह्यव्वयेगु ज्याये सहयोग जुईकथं थुकीया संरक्षण, सम्बर्द्धन यानावनेत लोटसयात हे छगू सूचना कुथिया रूपय प्रतिस्थापना यायेगु निर्णय नं कागु जुल ।

सूचना केन्द्रया रूपय लोटस रिसर्च सेन्टरया स्थापनाः

२०५५सालय सम्पन्न जुगु नेपालमण्डलया बौद्ध संस्कृति सम्मेलनय नेपाःया बुद्धधर्म व संस्कृतिया संरक्षण व सम्बर्द्धनया ज्या न्हयाकेत तथा थ्व सक्वन्धी उपलब्ध सम्पूर्ण सूचना संकलनयाना थुकीया वारे राष्ट्रिय व अन्तराष्ट्रिय जगतयात आवश्यकता अनुरूप सूचना प्रवाहित याये फैगु छगू संघ सस्थाया आवश्यक महशुस यागु खँ उलि लोमनी कथं पुलांगु मखु । सम्मलेनय पारित जुगु घोषणा पत्रय नेपाःया बुद्धधर्म व संस्कृतिया विविध विषयलय बौद्ध समाजयात ज्ञान उपलब्ध जुईकथंया सूचना प्रवाह यायेफैगु छगू संस्था प्रतिष्ठापित जुइ माले धुंकुगु आवश्यकता महशुस याःगु जुल । नेपाःया बुद्धधर्म व संस्कृतिया संरक्षण व सम्बर्द्धनय समर्पण जुयाच्वंगु थुगु लोटस रिसर्च सेन्टर बौद्ध सूचना केन्द्रया रूपय विकाश याय फइधैगु सम्मेलनया सहभागिपिसं विश्वास काःगुजुल । थ्व खँयात वाचायका बौद्ध समाजया आकाःक्षा अनुरूप सम्मेलनया घोषणा पत्रय अभिव्यक्त जुयाच्वंगुकथं सूचना केन्द्रया रूपय लोटसयात प्रतिष्ठापन यायेगु थुगु सेन्टरया कार्य समितिं तत्कालय हे निर्णय काःगु जुल । सम्मेलन सम्पन्न जुगु प्यदंया भित्रय लोटस रिसर्च सेन्टरं थुगु क्षेत्रययागु प्रगतियात थुगु थासय न्हचथनेगु उपयुक्त जुई ।

क) स्वनिगया चैत्य व धर्मधातुया डाटावेश (Data Base):

स्वनिगया बहा-बही, कचा बहा, ननि, चुक, लँया जः खः प्रतिष्ठापन जुया च्वंगु देगः, चैत्य, धर्मधातु मण्डल आदिया डिजिटल फोटोकया सम्बन्धित चिभा-चैत्य, धर्मधातुलिसे सम्बन्धित दापु, अभिलेख नां, थाय आदि छर्लङ्ग जुईकथंया वर्णन समाहित जुईकथंया डाटावेश तयार यायेगु ज्या २०५६ साल मार्ग २८ गतेनिसं

सेन्टरया अनुसन्धान अधिकृतया संयोजकत्वय प्रारम्भ जुगु खः । थ्व यलया विभिन्न बहाबहीया देगः लगायत ११०० चैत्य व ३०० धर्मधातुया विभिन्न प्रकारया डिजिटल फोटो कायेगु ज्या २०५७ सालय् क्वचागु जुल । थुकथं २०५८ सालय् वया ख्वपया बहाबहि आदिलय् प्रतिष्ठापित देगः, चैत्य, धर्मधातुया डिजिटल फोटो कायेगु परियोजना न्ह्याकुगु खःसा २०५८ सालय् वया येयागु बहा बहिया चैत्य धर्मधातु आदिया डिजिटल फोटो कायेगु ज्या न्ह्याकुगु जुल । थुकि मध्ये ख्वपया डिजिटल फोटो कायेगु ज्या क्वचागु जुल धाःसा येया फोटो कायेगु ज्या ६०% सम्पन्न जुइ धुंकुगु दु । संक्षिप्तं धायेगु खःसा विभिन्न कोणं कयातःगु भण्डै निगू लाख डिजिटल फोटोया डाटावेस सेन्टरया सूचना कुथिइ संग्रहित जुइधुंकुगु दु । थुकिंयाना स्वनिगःया सांस्कृतिक धरोहरकथं धःस्वनाच्चंगु देगः, चिभा, धर्मधातुमण्डल आदिया संरक्षणया ज्याय् टेवा जक मखु सम्बन्धित चिभा, चैत्य धर्मधातुमण्डलया कोड नं. कथं विस्तृत सूचना आवश्यकता अनुरूप प्रवाहित यायेफइगु वातावरण श्रृजना जुइधुंकुगु दु ।

ख) बौद्ध ग्रन्थया इनपुट प्रोजेक्ट (Input Project):

स्वनिगःया देगः, चैत्य, धर्मधातु आदिया जक लोटस रिसर्च सेन्टरं डाटावेश तयार यानाच्चंगु मखु बौद्ध ग्रन्थत नं संग्रहित यानावयाच्चंगु दु । बुद्ध धर्म दर्शनया मूल ग्रन्थत प्रकाशन याय्गु जक मखु प्रकाशित ग्रन्थया इनपुट प्रोजेक्टया ज्या नं न्ह्याकावयाच्चंगु दु । लोटसया सूचना कुथिई आतक्कया दुने नवग्रन्थ सूत्र, शिक्षा समुच्चय, निष्पन्नयोगातली, साधनामाला, पलेस्वांया सम्पूर्ण अङ्क तथा नवग्रन्थ सूत्र व मेमेगु बौद्ध ग्रन्थ संरक्षण याना आवश्यकता अनुरूप अध्ययन व अनुसन्धानय् सहयोग जुइकथं रेफरेन्स कम्प्यूटर कपी तयार जुये फुगु दु ।

ग) सांस्कृतिक गतिविधि तथा बौद्धसंघ-संस्था आदिया मल्टी मिडिया रेकडिङ्ग (Multi Media Recording):

लोटस रिसर्च सेन्टरया सूचना कुथिइ मल्टी मिडिया रेकडिङ्ग अन्तर्गत बौद्ध संघ संस्था व सांस्कृतिक गतिविधिया विविध सामग्रीत संग्रहित जुयाच्चंगु दु । थुकि दुने लोटस रिसर्च सेन्टरया सूचना केन्द्रकथं विकाश यानावनेगुलिइ सहयोग यायेगु उद्देश्यं बुद्धिष्ट लाइब्रेरी जापानया अध्यक्ष श्रद्धेय स्यूचो ताकावका व वसपोलया सहयोगिपिसं २९/३० वर्ष न्ह्योनिसें इलय् व्यलय् नेपा वया थन सम्पन्न जुयाच्चंगु प्रदर्शनी, नखःचखः, सांस्कृतिक कृत्याकलाप वा संघ संस्थाया डिजिटल फोटो लगायत बौद्धग्रन्थया नेपाल भाषां जुयाच्चंगु मौखिक अनुवाद दुथ्यानाच्चंगु दु । थुकथं लोटसया संग्रहलय् प्रो. शकलानन्द वज्राचार्यया १९५५ या चर्यागीत तथा १९५० निसें कया वर्तमान अवस्था तक्कया डिजिटल फोटो, भिडियो रेकडिङ्ग तथा अडियो रेकडिङ्गया याना ३७८ थान सि.डी. डिजिटलाइज स्लाइड दश हजार व डिजिटल डि.भि.एच.एस. २२० घण्टा सहयोग स्वरूप उपलब्ध जुयाच्चंगु दु^{२०} ।

घ) २००० कालिन स्वनिगःया डिजिटल फोटो रेकडिङ्गः(Digital Photo Recording):

वंगु दँया कार्तिक महीनाय् बुद्धिष्ट लाइब्रेरी जापान व लोटस रिसर्च सेन्टरया संयुक्त आयोजनाय् स्वनिगःया भौगोलिक स्वरूप व संरचनाया बारे डिजिटल फोटो संकलनयाना सिडि तयार यायेगु ज्या जुल । कार्यक्रम अनुसार स्वनिगःया विहार, मठ, मन्दिर, भवन, लँ, नापं थनया विविध पक्ष बारे भण्डै प्यलाया स्थलगत भ्रमण याःगु जुल । परियोजनाया निमित्त माःगु सम्पूर्ण जनशक्ति

^{२०} २०५७/८/८ले लो.रि.से.या कार्यकक्ष छगु समारोहया भ्बलय् थुगु सामग्रीत हस्तांतरण जुउगु ख ।

व उपकरण तथा मेगु सामग्रीत बुद्धीष्ट लाईब्ररी जापानया पाखें उपलब्ध जुगु खःसा लँ केनेगु तथा विभिन्न थाय्या नक्सा उपलब्ध याना बिइगु ज्या लोटसपाखें ग्वाहाली जुगु खः । २०५७ साल फागुन १५ गते स्वनिगलं विदा जुया वने न्हयो बुद्धीष्ट लाईब्ररी जापानपाखें विज्यापिं फोटोग्राफरपिनिपाखें १.५ लाख डिजिटल फोटो समाहितगु सि.डि लोटसय् हस्तान्तरण याःगु जुल । स्वनिगःया जन जीवन, भौगोलिक विविधता, धार्मिक स्थल, नखःचखः व सांस्कृतिक विविधता बारे अध्ययन सामग्रीया रूपय् थुगु सिडीत भविष्यया श्रोतया रूपय् सुरक्षित व संरक्षित जुयाच्वनि ।

लोटस रिसर्च सेन्टर भावी कार्यक्रमः

लोटस रिसर्च सेन्टरयात सूचना केन्द्रया रूपय् प्रतिष्ठापना यायेगु ज्याय् थुगु संस्था गुगुकथं न्हयानावयाच्वंग दु धैगु बारे च्वय् उल्लेख जुइ धुंकुगु जुल । थुकिया अर्थ सूचना केन्द्रया रूपय् लोटसयात प्रतिष्ठापना यायेगु ज्या क्वचाःगु जुल धकाः उल्लेख याये त्यनागु मखु; थ्वला निरन्तर रुपं न्ह्या वनाच्वनिगु छगू कार्यक्रम हे जुगु जुल । तर, सूचना केन्द्रया रूपय् प्रतिष्ठापित लोटस रिसर्च सेन्टरया सूचनात सुनियोजित ढंगं प्रयोग याये मफुत धासा थुकिं छुं प्रकारया उपलब्धी लाभ याये फइमखु अथवा सूचना केन्द्र प्रतिष्ठापन यानागुया छुं प्रयोजन दै मखु धकाः उल्लेख सम्म याये त्यनागु ख । उकिं सूचना केन्द्रया रूपय् प्रतिष्ठापित लोटसयात गुगुकथं न्हयः ब्वाकेगु धैगु खँय् इलय् हे विचा याना भावी कार्यक्रम तय याना तयेगु उपयुक्त जुई । थ्व हे खँयात हृदयङ्गमयाना थुगु कार्यपत्रस लोटसया भावी कार्यक्रमत गुजोगु गुजोगु तय जुल धासा बुद्ध धर्म व संस्कृतिया संरक्षण व सम्बर्द्धण जक मखु नेपाःया बौद्ध संस्कृतिया जःयात विश्वया कुना काप्चाय् तक्कनं खयेके फइ धैगु विचाः यासे बुंदागत रुपं निगू प्येगु थःत मने लगय्

जुगु खँ उपस्थित विद्वतजनपिनिगु न्हयोने प्रस्तुत यानाच्वना ।

क) जि.पि.एस.या (G.P.S) प्रयोग सहित स्वनिगःया बहा बहीया डाटावेशया आधारे नेपाःया बौद्ध संस्कृतिया शब्दकोश अर्थात डिजिटल इनसाइक्लोपेडिया (Digital Encyclopaedia) निर्माण यायेगुः

जि.पि.एस विश्वया आधुनिकतम वैज्ञानिक प्रविधि खः, गुकिं विश्वया गुगु नं भागे निर्माण वा प्रतिष्ठापित जुयाच्वंगु वस्तु भौगोलिक कथं गुगु अक्षांसय् गुथाय् लानाच्वंगु धैगु याउंक हे सिइका काये फइ । थुगु प्रविधियात लोटसया सूचना संकलनय् समाहित याये फतधासा स्वनिगःया बहा-बहीया दुनेच्वंगु जक मखु बहा-बहीया लागाय् च्वंगु देगः, बहा, बही, चैत्य, धर्मधातु मण्डलत समेत गुगु थासय् गुजोगु अवस्थाय् दु डाटावेश अन्तर्गत संरक्षित जुया च्वनिबले भावी अनुसन्धाकर्तापिंत शोध क्षेत्रय् गाक्कं हे सहयोग जू वनि धयागु खँय् निगु मत जुइमखु । थुजोगु व्यवस्था तर्जुमा याय् फत धाःसा बहाबहीया सीमा, इतिहास, भौगोलिक स्वरुप, नियमित दैनिक, वार्षिक कार्यक्रम, परम्परा, आदिया बारे बौद्धजनपिंगु आवश्यकता अनुरुपया सूचना प्रवाह याना बिइफई । मेगुकथं धायेगु खःसा थुकिं नेपाःया बौद्ध संस्कृतिया गौरवमय परम्परायात हाकनं छको उजागर याना भीसं क्यने फई तथा थुजोगु पहलं लोटसयात नेपाःया बौद्ध धर्म व संस्कृति सम्बन्धी विश्वकोश अर्थात डिजिटल इनसाइक्लोपेडिया निर्माण यायेगु वातावरण श्रृजना जू वनि । उकिं लोटस रिसर्च सेन्टरं थःगु भावी कार्यक्रम तर्जुमा यायेबले थःके दुगु श्रोतया सहि परिचालन जुइकथं नेपाःया बौद्ध धर्म व संस्कृति सम्बन्धी विश्वकोश अर्थात डिजिटल इनसाइक्लोपेडिया निर्माण यायेगु नीति अवलम्बन यायेगु उपयुक्त जुइ ताया । नेपाःया बौद्ध धर्म व संस्कृति संरक्षण व

सम्बद्धनय् थ्व लोटसयागु उपलब्धिपूर्णगु पहल सिद्ध जुइ ।

ख) अनलाइन (On line classes) कक्षा संचालन याना वनेगु

वैज्ञानिक उपकरणत प्रयोग याना विश्वया कुना काप्चाय् विश्व जनसमुदाययात बौद्ध सूचना प्रवाह यायेगु उद्देश्यकथं लोटस रिसर्च सेन्टरयात सूचना केन्द्रया रुपय् प्रतिस्थापना यायेगु निर्णय नेपालमण्डलया बौद्ध संस्कृति सम्मेलन २०५५स का:गु ख: । उकिं २०५५ सालनिसें निरन्तर रूपं नेपा:या बौद्ध कला, संस्कृति, धर्म, कर्मकाण्ड, दर्शन, परम्परा आदि ईत्यादी नापं सम्बन्धित छुं नं विषयलय् सयेके-सिइके वा अनुसन्धान यानाचर्चिपिं जिज्ञासुतयत सहयोग जुइकथंया सूचनात प्रवाहितयाना सहयोग यायेगु उद्देश्य ज्वना सूचना संकलन यानावयाच्वंगु ख । थुजोगु व्यवस्था कार्यान्वयन यानावनेगु ईलय् विभिन्न स्वदेशी वा विदेशी बौद्धसंघ-संस्था वा निकाय नापं सूचनाया आदान प्रदान याये फौगुला स्वतः हे जुल । उजोगु अवस्थाय् भीसं इपिनापं संयुक्त रुपं धार्मिक तथा सांस्कृतिक ज्ञानया आदान प्रदान जुइकथंया कार्यक्रमत तर्जुमा याना भीगु संस्कृति उजागर याना क्यने फयेकेगु वातावरण श्रृजना यायेमा:गु दु । थुकिया निमित्त थके दुगु सूचनायात व्यवस्थित रुपं परिचालन जुइकथंया नीति लोटस रिसर्च सेन्टरं अबलम्बन यायेगु कुतः जुलधासा विदेशी संघ-संस्थानापं धर्मदेशना, सेमिनार, गोष्ठी आदिया कार्यक्रमतः तये जुया प्रवचन, कार्यपत्र प्रस्तुती वा कार्यशालाय् भाग कायेगु आदि अबसर जक लाभ जुइगु मखु नेपाया बौद्ध संस्कृति सम्बन्धी इन्टरनेटया माध्यमं अन लाइन कक्षातः समेत सञ्चालन यायफैगु वातावरण श्रृजना यानावने फई । थुकिया निमित्त श्रोत सामाग्री, वा जनशक्तिया कमी लोटसयात अनुभव याय् मालीगु अवस्था वइमखु । उकिं लोटसया भावी कार्यक्रम

तर्जुमा यायेवलय् अनलाइन कक्षा संचालन यानावनेगु नीति समाहित जुल धासा थ्व समयसापेक्षिक कार्यक्रम ठहर जूवनि ।

ग) अन्तर्राष्ट्रिय-अनुसन्धान केन्द्र कथं न्ह्या वनेगु:-

लोटस रिसर्च सेन्टरं थ:गु स्थापना कालनिसें अनुसन्धान क्षेत्रय् उल्लेखनिय प्रगति यानावयाच्वंगु दु । अनुसन्धान कार्यक्रमयात अन्तर्राष्ट्रीय स्तरं परिचालन यायेत मा:गु जनशक्ति वा श्रोत संकलन यायेगु ज्याय् सेन्टर उलि निरुत्साहित जुइ मालिमखु । लोटसया सम्पर्कय् धात्थे धायेगु खसा: नेवा: बौद्ध संस्कृतिया यथेष्ट ज्ञान दुपिं, लोटस नापं आवद्ध जुया स्थापनाकालनिसें शोधकार्यस संलग्न जुयावयाचर्चिपिं अनुभवि अनुसन्धान-कर्तात नं यक्को हे दइ धका धा:सां छुं अत्युक्ति जुईमखु । थ्व खँला नेपालमण्डलया बौद्ध संस्कृति सम्मेलन २०५५य् प्रस्तुत जुगु थी थी कार्यपत्रं स्वतः स्पष्ट यानाच्वंगु दु । हाकनं लोटस रिसर्च सेन्टरं भीस्वदैया दौरानय् निबन्ध प्रतियोगिता, अनुसन्धान विधि तालीम आदि विभिन्न तालिमया माध्यमं संलग्न मयाक्क अनुसन्धान कार्यया लागी दक्ष जनशक्ति उत्पादन यायगुलिइ सफल जुगु दु । ईपिं प्रशिक्षार्थीत मध्ये अपो धैथे छुं न छुं माध्यमं लोटसनापं हे आवद्ध जुयाच्वंगु दनि । ल्यंदुगु मध्य गुलिं प्रशिक्षार्थीत अध्ययन अनुसन्धायाना मौलिक ज्ञानं जागु सफूत प्रकाशन याना बौद्ध संस्कृतिया उत्थान कार्य पला: न्ह्याकावयाच्वंगु दु तथा मेमेपिं उच्च शिक्षा अध्ययन यानाचर्चिपिं नं दनि । थुगु कथं उखे थुखे थ:गु पहकथं अध्ययन अनुसन्धानय् संलग्न जुयाच्वंगु जनशक्तियात एकताबद्ध याना संगठीत रुपं अनुसन्धान क्षेत्रय् लोटस रिसर्च सेन्टर न्ह्यावने गथे मफई । थुकिया निमित्त लोटसयात अन्तर्राष्ट्रीय अनुसन्धान केन्द्रकथं न्ह्यावनेगु अबसर, नीति निर्देशन व सरकारी स्विकृतिया जक आवश्यकता जुई ।

उकिं ईलय् हे लोटसया ध्यान थुखेपाखे नं केन्द्रित याये फयेकेमाःगु दु ।

लोटसया भावी उद्देश्यः अनुसन्धान केन्द्रया रूप्य प्रतिष्ठापन

नेपाःया बुद्धधर्म व संस्कृतिया संरक्षण व सम्बर्द्धन यायेगु ज्याय् बौद्ध जगतय् पुनर्जागरण हयेगु तथा बौद्ध संस्कृतिया महिमा विश्वया न्ह्योने उजागर याना बौद्ध संस्कृतियात निरन्तर रुपं विकशित यानावनेगु संकल्प ज्वना न्हयावनाच्वंपिं नेवाः बौद्धतय्गु सामुहिक दबू खः लोटस रिसर्च सेन्टर । सेन्टरया सम्पूर्ण कार्यक्रम संचालन तथा प्रशाशकीय व्यवथा सुचारु रुपं न्हयाकेत कार्यरत जुयाच्वंपिं व्यवस्थापक सहितया ढम्हेसिगु एकाईया नेतृत्व याना कार्य समिति तथा सदश्यपिंगु सहयोग व सुभावा लिसे लोटस रिसर्च सेन्टरं भींस्वदया दुने परिचालन यानावयाच्वंगु विभिन्न कार्यक्रमया वारे च्वय् उल्लेख जुई धुंकुगु दु । भींस्वदयाँ दौरानय् लोटसं गुलिनं उपलब्धी हासिल याय्फत उकीया श्रेय गृहस्थ बौद्धतयगु संस्था सिसिन्काइ जापानया स्व. शोजो इजिमाया नैतिक तथा प्रत्यक्ष समर्थन व सहयोगय् सुला च्वंगु दु । नेवा बौद्ध धर्म व संस्कृतिया पूर्वस्थापना नेपालय् जुयेमा धैगु भावना शिशिन्काई जापानया अध्यक्ष वसपोल सोजो इजिमा पाखें पिमज्वगु जुसा उलि सरल व सहज रुपं लोटस रिसर्च सेन्टरं गति काये फैगु मखु जुइ । अथे हे नवग्रन्थया नेपालभाषां अनुवाद जुल धासा जक नेवा बौद्ध धर्म व संस्कृतिया जः छ्वाखेरं प्रस्फुरण जुई धैगु वसपलोलया धारणा तथा उकियानिमित्त वसपोलयागु प्रेरणा व आर्थिक ग्वाहाली सुलभ मजुगु खसाः संस्कृत भाषां लिपिवद्ध जुया च्वंगु नवग्रन्थ सूत्रत नेपाल भाषां अनुवाद जुया उलि सहज रुपं प्रकाशनय् वइगु खई मखु ।

हाकनं, गुजोगु संजोगया खं खः, नवग्रन्थया नेपाल भाषां अनुवाद यायेगु ज्यानं क्वचाल, नवग्रन्थ नेपाल भाषा अनुवाद यायेमा धका लोटसयात भींस्वदँनसे प्रेरणा विया वया विज्याम्ह वसपोल श्रद्धेय शोजो इजिमा दिवंगत जुया विज्यात धाःसा नवग्रन्थया नेपालभाषां अनुवादयाय्त सदां तत्पर जुया विज्याम्ह नवग्रन्थया थुगु प्रज्ञापारमिता ग्रन्थ सहित न्यागु सूत्रया अनुवादक वसपोल पं. दिव्य वज्र वज्राचार्यनं दिवंगत जुया विज्यात । थ्व लोटसयागु निमित्त अपुरणीय क्षति खः । तर वर्तमान अध्यक्ष नोरिमिचि ईजिमाया सल्लाह व सुभावा लोटसयात न्हापाथेनतुं हे बौद्ध धर्म व संरक्षणय् न्ह्यगु आयाम तनेगु वातावरण श्रृजना जुईगु खंय् निगू मत जुई मखु । अथेहे २०५५ सालय् सम्पन्न जुगु नेपाल मण्डलया बौद्ध संस्कृति सम्मेलनया निर्णयकथं पारित अनुसन्धान केन्द्रया रूपय लोटस रिसर्च सेन्टरयात विकास यायेगु ज्यानं निरन्तर रुपं न्हयानावनाच्वंगु खं उल्लेख यायेगु भूवल्लय आत्तककया उपलब्धी छलपोल पिनी न्हयोने प्रस्तुत याये धुंगु जुल । तर न्हयावले वहे कार्यक्रम न्हयाना च्वनिवले छगु संस्थाया विकाश तथा सेन्टरं संचालन याईगु कार्यक्रमं बौद्ध संस्कृतिया संरक्षण व सम्बर्द्धनय् समाजया ध्यान सदां उलि हे प्रभावकारी ढंगं केन्द्रित याना वने फै मखु ।

उकि लोटस रिसर्च सेन्टरयागु भावी कार्यक्रम तय यायेवल्लय सूचना केन्द्रया रूप्य लोटस संकलन यानातःगु सूचनात सहि ढंगं प्रयोगय् वईकथं अनुसन्धान केन्द्रया रूपय विकाश यायेगु पाखे केन्द्रित जुई माःगु दु । अन्यथा लोटसय् संकलन जुयाच्वंगु श्रोत सामाग्रीत थःगु उद्देश्य अनुरूप प्रयोगय् वई धका गथे धाय फई । हाकनं थन संकलन जुया च्वंगु श्रोतत स्वदेशी वा विदेशी आनुसन्धानकर्ता पित्त व्यवस्थित रुपं पवबाह यायेतनं अनुसन्धान केन्द्रकथं ब्वयेगु हे उपयुक्त जुई । थुकिया लागि लोटसयात जनशक्ति वा

प्रशासनिक बिस्तार यायेमाःगु आवश्यकता
मखु अनुसन्धान केन्द्रया रुपये बिकाश याना
वनेत नैतिक, बौद्धिक, भौतिक तथा साधन
सम्पन्न जुया न्ह्यावने फइगुकथंया वातावरण
श्रृजना यायेत आर्थिक ग्वाहालीया आवश्यकता

जुई । अतः छलपोलपिं फुक्कसिगु ग्वाहालीया
भलसाकासे थुजोगु हे मेगु गोष्ठीस अनुसन्धान
केन्द्रकथं लोटस रिसर्च सेन्टरयात ब्वये फैगु
कार्यपत्र ज्वनाः हाकनं उपस्थित जुये ।
